

Köszön(t)ő

Nyílt levél a 85 éves Voigt Vilmosnak

Kedves Tanár Úr, köszöntő helyett (vagy inkább: mellett, hiszen születésnapod alkalmából a *Számodra* elképzelhető legjobbakat kívánom Neked szeretettel) most inkább valami köszönetféleséget szeretnék elrebegni. Szűk fél évszázada (kimondani is szédítő) ismerjük egymást, először inkább (részemről, diákként) egyoldalú volt ez az ismertség, gondoltam akkor, miközben egy tanszéki kiránduláson megdöbbenve szembesültem vele, hogy (noha nem Nálad írtam a szakdolgozatomat) pontosan tudtad, mi a témám. Hogy honnan? Valamelyik évfolyamtársam egy őrségi (?) temetőben referált, és amúgy Voigt Vilmos-osan feltettél neki egy keresztkérdést, én azonnal rá akartam vágni a választ, mire leintettél: „ezt magának hivatalból tudnia kell”. Tényleg büszke voltam a belém fojtott szóra. S noha azt nem állíthatnám, hogy kesztyűs kézzel bántál velünk (ad notam: „ha kimegy az épületből, nézze meg, mi van kiírva a bejárati ajtó melletti táblán: egyetem! és nem óvoda...” stb.), voltaképpen mégis folyamatosan önbizalmamat növelt (nem túl nagy sikerrel, de ez már nem Rajtad múlt), hiszen az imént felidézett eset után is rohantam az Országos Széchényi Könyvtárba, majd a második vizsgapróbálkozást kitűnő minősítéssel abszolváltam. Na lám, képes vagyok Voigt Vilmosnál is a legjobb eredményt elérni! És jöttek az ilyen, kritikával, szarkasztikus megjegyzésekkel, apró tanácsokkal, olykor csak egy grimasszal dúsított, a vad elé célzó támogató biztatások (tisztában vagyok vele: ez képzavar, de hadd maradjon így). Most nem tudom őket hiánytalanul felsorolni, de részben már máshol megtettem,¹ s egyszer tényleg össze fogom őket, egytől-egyig szedni. Amikor első, makogó német nyelvű előadásom után egy nemzetközi konferencián megdicsértél, majd hozzátetted, a jövőben azért olykor néztek fel a papírból; amikor először hívtál meg vendéglőadónak a budapesti tanszékre, én meg szabadkozni kezdtem, hogy majd miről fogok és miről nem beszélni, a megjegyzésed: „meghívtam, ebből adódóan arról beszél, amiről akar: ez egyetem!”; majd biztatásaid,

1 Az olvasók kedvéért hadd utaljak itt gyűjteményes kötetemre, ahol több, az Ünnepelettel kapcsolatos emlékezés, köszöntő is olvasható: *Kísérletek. Kritikák, vitairatok (és egyéb úri huncutságok) a néprajzi tudományok köréből*. Fórum Kisebbségkutató Intézet–Etnológiai Központ, Komárom–Somorja, 2023, 69–95. p.

hogy kapcsolódjak be a doktori folyamatba („nézzél körül a papírkosaradban”); majd disszertációm hajnalba nyúló kivesézése, órák hosszat fél fenékkal ülve keszegfalvi házunk nappalijának rozoga ülőgarnitúráján (de még jóval előtte: kisdoktorim földbe döngölő, mégis egekbe emelő, kimerítő bírálata); közös bajorországi, erdélyi, itáliai, szlovákiai utazások, amikor látszólag nem tanítottál (de hát a Magadfajta azzal is tanít, ha hallgat), csak ezt-azt elpötytyintettél, zsinórban (!), s ha az ember csak egy kicsit is figyelt, bődületesen sokat tanulhatott belőle. (Az más kérdés, hogy az ember, én! zömét el is felejtette. De ez szintén nem Rajtad múlt.) Mint ahogy, amint azt többször kifejezésre juttattad, Te is folyamatosan tanultál. Amikor első alkalommal vettél részt egy általunk szervezett komáromi nemzetközi konferencián, a zárszóban kijelentetted, hogy „most is rengeteget tanultam”. Egy pillanatra elállt a lélegzetem. Hogyan? Hogy Voigt Vilmos bármit is tanult? *Tőlünk*? Aztán idővel ezt a fordulatot többször is hallva, megtanultam: igen, az ember, még egy Voigt Vilmos is! mindenhol tud újat találni, tanulni. Aki nem, hát, ott vannak a gondok...

Ezek persze senkit nem érdeklő személyes, lelkes diáklányos rajongások, emlékek, viszont hogy a Szakma (szakma? szakmák!) mit köszönhet Neked, azt Te sokkal jobban tudod, mint én, csak jelezni szeretném, hogy valamit én is sejtek (vagy inkább: érzek) belőle, s szeretném, ha ezt tudnád. Nincs rá felhatalmazásom senkitől, de ha tehetném, a tudományelmélet, a folklorisztika (azon belül mesekutatás, parömiológia), a szemiotika, a vallásetnológia, az irodalomtudomány és még ki tudja mi (vagy ki) minden(ki) nevében szeretnék hálás köszönetet mondani. Ha valaki hallgatna rám, azt tanácsolnám, naponta olvassanak Voigt Vilmost. Bármit tőle, hiszen az egy dolog, hogy rengeteget lehet tanulni belőle, de ami a fontosabb, minden egyes sora inspiráló tud lenni. Közel hajolsz egy mondatához, és mögötte egy tárgy, addig ismeretlen vagy figyelemre nem méltatott világ bontakozik ki, ahova ha belépsz, egyszer csak egy további Voigt Vilmos-mondatba botlasz, amit, ha figyelmesen elolvasod, egy további szín pompás, eddig (legalábbis számodra) ismeretlen univerzum bontakozik ki. És most *pionír becsületeszavamra*, nem mesterségesen, a szöveg érdekében kimódolt példa következik. Miután ezeket leírtam, ennyi jött ki belőlem egy szuszra (terjedelmileg ennyi szokott), esti olvasmány után kezdtem el pásztázni dolgozósobám könyvespolcán. Egy vékony könyvecske akadt a kezembe: *Eszméletcsere*. Mi a fityene ez, s egyáltalán: honnan került a polcomra? Bergson filozófiájáról van benne szó, a többi között, Dienes Valéria (ki ő?) kapcsán. (Bergsonnal először – és [szégyen és gyalázat] utoljára! – talán gimnazista vagy kora-egyetemista koromban találkoztam Babbitson keresztül.) Ágyba viszem, felütöm, egy emlékkonferencia anyaga, s mit látok benne?! Voigt Vilmos egy előadásának a szövegét: *Szemiotika – orkesztika – táncelmélet és a Bergson-fordító Dienes Valéria*. Szó van benne a tánc mellett filozófiáról, szemiotikáról... Teletűzdelve (egyik) kedvelt kifejezésbokrával: *köztudott, ismeretes, közismert*. Olyan dolgokkal kapcsolatban szűrja oda ezeket, amikről halvány rózsaszín fogalmam, elképzelésem sincs. De hát nyilván nem tarto-

zom a „köz”-be. Az olvasás során pedig, ahogy fentebb próbáltam jelezni, zenei tételbe rendezve teljes univerzumokra nyílnak ajtók, ablakok, elbűvölve, egyszersmind ingerelve az olvasót, hogy ehhez is, ahhoz is hozzáolvasson, továbbkalandozzon, böngésszen, fűrkésszen...

Tessenek tehát Voigt Vilmost olvasni! Mondatja velem az értő fülekben (szemekben, fejekben) bízó örök optimizmusom...

Neked, kedves Tanár Úr, meg a hálás köszönetet mondom.

Szeretetteljes, tanítványi tisztelettel:

Liszka József